

Asia: VN/25152/2023

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoja Suomen rannikkostrategian luonnokseen

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ympäristöministeriö on pyytänyt Museovirastolta lausuntoa Suomen rannikkostrategian luonnoksesta (diarinumero VN/25152/2023).

Rannikkostrategia tarkoittaa Suomen merialuesuunnitelman 2030 visiota ja toimenpiteitä rannikolle. Tavoitteena on edistää rannikon kestävästä käytöstä vastaten luontokadon, ilmastomuutoksen ja saastumisen uhkiin. Strategia ohjaa rannikolla tapahtuvaa kehittämistä ja suunnittelua. Strategiassa keskitytään yhteisen toimintamallin näkökulmaan tunnistamalla keskeiset sidosryhmät ja vuorovaikutuspisteet sekä yhdessä tekemisen ja tiedonjakamisen paikat. Strategian ydin on kymmenessä sidosryhmien kesken valitussa toimenpidekortissa.

Strategialuonnos pyrkii vastaamaan isoihin ja ajankohtaisiin kysymyksiin. On hyvä, että strategia on ytimekäs ja havainnollisesti esitetty ja että se on valmisteltu laajaa sidosryhmäyhteistyötä tehden ja merialuesuunnitelman 2030 valmistelutyötä hyödyntäen. Myös se, että strategiaa tehdessä rannikko on määritelty meren ja maan vuorovaikutusalueeksi pyrkimättä täsmälliseen maantieteelliseen rajaukseen ja että rannikko nähdään ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta syntyväksi systeemiksi, jota strategia ohjaa määrittämättä staattista tavoitetilaa, tuntuu hyvältä ratkaisulta sekä kokonaisuuden että kulttuuriympäristöjen näkökulmasta. Museoviraston näkemyksen mukaan strategialuonnos on kaiken kaikkiaan onnistunut.

On hyvä, että rannikkostrategialuonnoksessa on kuvattu strategian suhdetta muihin keskeisiin strategioihin ja suunnitelmiin, kuten vesien- ja merenhoidon suunnitelmat, valtion merialueen luonnonvarasuunnitelma sekä merialuesuunnitelma. On myös hyvä, että strategiatyön keskeisiä lähtökohtia ovat olleet merialuesuunnitelman toimialakohtaiset visiot ja tiekartat sekä maan ja

meren vuorovaikutustarkastelut. Täten aikaisemmin tuotettuja aineistoja on voitu jatkohyödyntää ja tarkentaa rannikolle. Tämä työskentelytapa edistää erilaisten aineistojen vuoropuhelua hyvin.

Museovirasto tarkastelee strategialuonnosta erityisesti kulttuuriperinnön, -ympäristöjen ja maiseman näkökulmista. Keskeisiin valtakunnallisiin strategioihin (s.

3) lukeutuu kulttuuriperintöstrategia, joka hyväksyttiin 2023 valtioneuvoston periaatepäätöksenä. Erityisesti strategian kirjaukset kulttuuriperinnöstä, luonnosta ja ilmastonmuutoksesta kytkeytyvät rannikkostrategialuonnokseen. Strategialuonnoksessa kuvataan hyvin Itämeren ja ihmisen hyvinvoinnin välistä kiinteää yhteyttä, luonnon ja ihmisten välillä tapahtuvaa jatkuvaa vuorovaikutusta (s. 5-6). Eri aikoina syntyneet kulttuuriympäristöt ilmentävät tätä vuorovaikutusta ja ovat sen tulosta. Kestävyysemurroksen ulottuvuuksista Museovirasto nostaa esiin kulttuurisen kestävyyden, joka tarkoittaa kulttuurin ja kulttuuriperinnön monimuotoisuuden säilymistä, mahdollisuutta vuoropuheluun erilaisten kulttuurien välillä sekä ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävästä kehityksestä edistävien toimintatapojen vahvistumista.

Rannikkostrategialuonnoksen pyrkimys rakentaa yhteistyötä tuottava toimintamalli on oikeansuuntainen ratkaisu. Museovirasto yhtyy näkemykseen siitä, että yhteisten suunnittelu- ja neuvotteluprosessien avulla pystytään muodostamaan parempi kokonaiskuva rannikon tilanteesta ja mahdollistamaan systeemin resilienssin lisääminen paremmin kuin sektorikohteisella siiloissa tapahtuvalla tekemisellä.

Strategialuonnoksen Rannikon mahdolliset tulevaisuudet -osion havainto sivulla 7 siitä, että tarvitaan valtakunnallinen kokonaistarkastelu merituulivoimasta, koska talousvyöhykehankkeet etenevät nopeasti, on näkynyt Museovirastonkin työssä ja saapuneissa lausuntopyyntöissä. Museovirasto kannattaa kokonaistarkastelua, koska merituulivoimarakentamisen nopealla kasvulla voi olla merkittävä vaikutus rannikon luonnon- ja kulttuuriympäristöön sekä maisemaan.

On myönteistä, että strategialuonnoksen yhteisissä periaatteissa (s. 8, kohta Ilmastonmuutoksen hillintä, siihen sopeutuminen ja luontokadon torjunta) ovat

mukana myös kulttuuriperinnön alueellisten ja paikallisten erityispiirteiden tunnistaminen ja huomiointi. Rannikon ja saariston pitäminen sosiaalisesti ja

ekologisesti hyvinvoivana on sekin olennainen periaate, johon tulisi kuitenkin lisätä kulttuurinen näkökulma (kulttuurinen kestävyys), siksikin että rannikot ovat tunnetusti vanhaa ja keskeistä ihmisen toiminnan ja erilaisten kulloisiinkin luonnon olosuhteisiin sopeutuneiden kulttuurien synty- ja kehitysaluetta erityispiirteineen.

Yhteisiin periaatteisiin (s. 8) Museovirasto esittää lisättäväksi luontoarvojen ja suojelualueiden huomioimisen ohien myös kulttuuriympäristön arvojen huomioimisen alueiden kehittämisessä.

Strategialuonnoksen kymmenen keskeisintä toimenpidekokonaisuutta, joiden avulla parannetaan rannikon käytön ympäristöllistä, kulttuurista, sosiaalista ja taloudellista kestävyttä, on valittu hyvin (ajantasainen tilannekuva, hyvien käytäntöjen foorumi, saavutettavuuden parantaminen, kokonaisvaikutusten arvioinnin kehittäminen, ruoan riittävyyden turvaaminen, energian riittävyyden turvaaminen, poikkeustilanteisiin varautuminen, kestävä maankäyttö ja rakentaminen, hyvinvoiva rannikkoyhteisö, hyvinvoiva rannikkoluonto). Laaja sidosryhmätyö lienee taannut sen, että olennaiset asiat on tunnistettu ja saatu mukaan. On hyvä, että kunkin toimenpiteen osalta esitetään arvio siitä, miten toimenpide toteuttaa strategian yhteisiä periaatteita ja myös laajemmin YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030 tavoitteita. Kaikilla toimenpidekokonaisuuksilla on vähintäänkin välillinen yhteys Museoviraston

tehtäväkenttään, mutta erityisesti kestävä maankäyttö ja rakentaminen sekä hyvinvoiva rannikkoyhteisö liittyvät selkeästi Museoviraston toimialaan.

Toimenpidekorteista Ajantasaisen tilannekuvan (s. 12) teemoihin on hyvä ottaa mukaan kulttuuriympäristöt ja niitä koskevat tietoaineistot, mahdollisuuksien mukaan kortissa mainittua kulttuuriperinnön matkailupotentiaalia laajemminkin.

Museoviranomaiset on tunnistettu osaksi strategian toimijaverkoston (s. 9). Strategialuonnoksen toimenpiteistä hyvien käytäntöjen foorumi huolehtii ympäristöministeriön vetovastuulla mm. strategian vuosittaisesta seurannasta. Foorumin on tarkoitus toimia sekä fyysisenä että digitaalisena asiantuntijoiden

verkostona, jossa jaetaan hyviä käytäntöjä ja tietoa. Museovirasto toivoo, että foorumiin saadaan mukaan myös alueellisia ja valtakunnallisia vastuumuseoita.

Kestävän maankäytön ja rakentamisen toimenpidekortissa on nostettu esiin sosiaalinen kestävyys (s. 19). Museovirasto esittää lisäyksenään, että kestävän

maankäytön tulee olla myös kulttuurisesti kestävä, siinä toisin sanoen tulee ottaa huomioon kulttuuriperinnön ja -ympäristöjen monimuotoisuuden ja arvojen säilyminen. Kortissa on tunnistettu mainiosti korjausrakentamisen hyvien käytäntöjen ja esimerkkien levittämisen merkitys rannikkojen kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten kannalta. Hyvinvoivan rannikkoyhteisön kortissa mainitaan kulttuuriperinnön vaaliminen, sekä sen aineettomat että aineelliset ulottuvuudet sekä tunnistetaan elävän perinnön merkitys saaristolaiskulttuurille ja -identiteetille, mikä on oikeaan osuua ja tarpeellista.

Salmela Ulla
Museovirasto

Matikka Maija
Museovirasto - Kulttuuriympäristöpalvelut